

Az ezredforduló környékén bekövetkezett múzeumi paradigmaváltás a nyitott látogatóbarát múzeum megteremtésére, létrehozására ösztönözte a hazai múzeumokat is. A Soproni Múzeumban 2006-tól történtek jelentősebb változások a közművelődés terén. Ezek a szakemberállomány összetételét és a múzeumi működés tartalmi elemeit is érintették. Az intézmény napjainkra rendkívül sokrétű múzeumpedagógiai, múzeumandragógiai tevékenységet végez. A fentiekben említett múzeumtípus nem pusztán azzal felel meg a mai elvárásoknak, hogy a látogatók, múzeumhasználók felé kommunikációt folytat a múzeum kulisszái mögött zajló kutatásokról, szakmai tevékenységről. Ezen felül a kiállítások építéskor igazodni kell a mai, digitális világ emberének elvárásaihoz, több érzékszervre ható és interaktív állandó, illetve időszakos kiállításokat létrehozni. Jó példa volt erre a 2009-ben megújult *Határtalan történet. Sopron és környékének története az új- és legújabb korban* című állandó helytörténeti kiállítás (Sopron, Fő tér 8.), amely már az új szemléletet tükrözte. A kiállítások témáját figyelembe véve, a lehetőségekhez és az épületek adottságaihoz igazodva folyamatosan bővülnek a meglévő állandó kiállítások is interaktív elemekkel, az időszakos kiállítások zöme pedig szintén ezeknek az eszközöknek a felhasználásával készül.

Az intézmény legutóbbi fejlesztése a gyermekek számára épült kiállítás, a Macskakő Gyermekmúzeum és Közösségi Tér (Szent György u. 12.). A több pályázat támogatásával létrehozott kiállítás célja, hogy az óvodás és kisiskolás gyerekek játék közben ismerkedjenek meg a régmúlt korok életmódjával, mindennapi használati tárgyaival, érdekességeivel úgy, hogy többdimenziós izgalmas terekben mozogjanak, szórakozva tanuljanak. A hétköznapi történelmével való ismerkedés mellett a tárgyak, formák iránti érzékük fejlődjön, befogadóvá, idővel múzeumlátogató felnőttekké váljanak. A kezdeményezést 2017-ben Országos Múzeumpedagógiai Nívódíjjal ismerték el.

A Modern Városok program keretében hamarosan megújul a Deák téri Lenckvilla, Európai Unió támogatásából pedig a Fő tér északi házsorának épületeiben „Múzeumgyed” jön létre.

A Soproni Múzeum közművelődési programjában a múzeumpedagógia és a múzeumandragógia is kiemelt helyet foglal el. Mindenek előtt diákoknak és tanáraiknak kínál múzeumpedagógiai órákat, melyek megtervezésekor figyelembe veszi a Nemzeti Alaptantervben foglaltakat. Korosztályonként több témából választhatnak a pedagógusok, és egyedi kérésre, előzetes egyeztetés alapján a kínálat folyamatosan bővül. A múzeumi tanórák, melyek valamennyi kiállítás anyagát feldolgozzák, az általános- és középiskolás tanulók tanmeneteibe egyaránt jól beilleszthetők. Az élményalapú foglalkozások során könnyedén sajátíthatnak el ismereteket, miközben a múzeumot a szabadidő eltöltésének lehetséges helyszínéül is megismerik.

Ezt a célt, a későbbi múzeumlátogató felnőtté válást segítik a tanórán kívüli foglalkozások, szakkörök, vetélkedők, játszóházak, kézműves foglalkozások, amelyeken nem a formális oktatás keretein belül vesznek részt a gyerekek, hanem választhatóan, a tanítási időn túl. Speciális nevelési igényű és fogyatékkal élő gyermekek és fiatalok számára is van lehetőség múzeumi tanórák látogatására, mivel a foglalkozások módszerei az ő képességeikhez és lehetőségeikhez szintén igazodnak.

A múzeum közművelődési programjainak kidolgozását Európai Unió támogatások is segítették. A TÁMOP 3.2.8/B-08 pályázat támogatásával készültek el az első, letisztult formába öntött tanóra-sorozatok. A célcsoport az 5. és 6. illetve a 9. és 10. évfolyam volt. A történelem tantárgy tananyagához szorosan kapcsolható foglalkozásokra az *Évezredek a Borostyánkő-út mentén* című állandó régészeti kiállításban, valamint a Római Kőtárban (mindkettő: Fabricius-ház, Sopron, Fő tér 6.) került sor. A pályázati forrásból két típusú, hat alkalomból álló órasorozat kezdődött, valamint általános iskolás helytörténeti szakkör, és felnőtteknek szóló szabadegyetem indult. A TIOP-1.2.2.11/1 projekt infrastrukturális fejlesztést tett lehetővé, így elkészülhetett az Eggenberg-házban az a múzeum-pedagógiai foglalkoztató helyiség, amely azóta a foglalkozások fő helyszínéül szolgál. A TÁMOP-3.2.13-12/1 jelű pályázat már óvodás csoportok bevonását is támogatta, illetve ösztönözte vetélkedők, versenyek rendezését, valamint tematikus napok szervezését általános- és középiskolásoknak.

A muzeális intézmények szakmai fejlesztésére kiírt Kubinyi Ágoston program két lépcsőben is segítette a Macskakő Gyermekmúzeum kialakítását az Eggenberg-házban. A Soproni Múzeum új kiállítóhelye a kisgyermekek nézőpontjából tekint az időre és a belőle kibontakozó történelemre. Ez által ott olyan modern tér született, amely nem az egyoldalú ismeretközlés, hanem az élmények hangján szól, és a játék eszközével fordul a leendő múzeumlátogatókhoz. Funkcionálisan, méreteiben a kicsik életkori sajátosságaihoz igazodik, témájában pedig magától értetődően kapcsolódik a gyermekek által ismert napi tevékenységekhez. A mintát elsősorban a skandináv országok múzeumi szolgáltatásai, ahol nagy figyelmet fordítanak arra, hogy a legkisebbek vizuális kultúrája és kreativitása fejlődjön. A modellt, melyet a Soproni Múzeum is adaptált, serkenti a gyerekek természetes kreativitását. Módszertani alapja az a kézikönyv, amely a tárgyak útján történő tanulás alapjaiba vezet be.¹ Itt, és a többi kiállítóhelyen rendszeresen zajlanak kézműves foglalkozások a jeles napokhoz kapcsolódóan a járásszékhely múzeumok szakmai támogatása program keretében.

A Soproni Múzeum fontos feladatának tartja a permanens művelődés támogatását is. Múzeumandragógiai programjai segítik az élethosszig tartó tanulást, és sokakat vonzanak ismeretterjesztő, oktató és szórakoztató rendezvényei. Népszerűek a szabadegyetemi előadások, a Baráti Kör programjai, a tárlatvezetések és az országos nagyrendezvényekhez csatlakozó programok, legyen szó városi sétáról, előadásról, színdarabról vagy

¹ Gail Durbin, Sue Wilkinson, Susan Morris: Learning from Objects: A Teacher's Guide. English Heritage, London, 1990.



„Egy gondolatnyira vagy a bármikortól” - egy herceg bőrében néhány száz évvel ezelőtt...
Fiúk jelmezben a Macskakő Gyermekmúzeumban

vetítésről. Az országos nagyrendezvények ugyanabban az időpontban, illetve időszakban várják a látogatókat Magyarország valamennyi résztvevő múzeumában. A Kulturális Örökség Napjaira már 2005-től szervez az intézmény programot városi sétával és/vagy valamely egyébként nem látogatható vagy nehezen hozzáférhető helyszín bemutatásával. A Múzeumok Éjszakája 2006 óta a talán legnagyobb érdeklődésre számot tartó, de mindenképpen a leglátogatottabb rendezvény. Az éjszakába nyúló nyitvatartás, a rendhagyó programok, különleges és hangulatos helyszínek több ezer látogatót csábítanak minden alkalommal az év egyik legrövidebb éjszakáján. A Múzeumok Őszi Fesztiváljának 2007-től van hagyománya a Soproni Múzeumban. Tematikája az őszi tarkaságához igazodva évről-évre színes témákat tár a látogatók elé. A programok készítésekor szem előtt tartjuk, hogy a gyermekek és felnőttek, fiatalok és idősebbek is találjanak az érdeklődésüknek megfelelő elemet.

A rendezvények és kiállítások mellett kiadványok készülnek gyermekeknek és felnőtteknek egyaránt. A gyermekeknek szóló kiállítási vezetőfüzetek élménytelivé teszik a kiállítás-látogatás perceit, valamint múzeumon kívül, otthon vagy iskolában is használhatók. Segítik a látottak feldolgozását, megértését, mélyebb értelmezését, mindezt szülői vagy pedagógusi segítséggel. Érdemes megemlíteni e helyütt a helytörténeti kiállításhoz készült gyermek vezetőfüzetet, amely 2009-ben Országos Múzeumpedagógiai Nívódíj-

ban részesült.² Gyermeknek számára készülnek kiadványok a foglalkozások egy részéhez is. Ezeket az óra időtartama alatt segédanyagként használhatják, később pedig feleleveníthetik segítségükkel a látottakat. A felnőtteknek készült múzeumi vezetők a kiállításokban való tájékozódást segítik, és kiegészítő információkkal szolgálnak a látogatók számára.

Az élethosszig tartó tanulást támogatják fiatal felnőtt és felnőtt látogatókat célzó programjaink. Évek óta nagy sikerrel rendezzük meg a Retro-Sopron vetítettképes helytörténeti előadásokat, és népszerűek a kutatás alatt álló épületek vezetett bejárásai is. Legutóbb a Zichy-Meskó-palotába (Kolostor utca 11.) léphettek be az érdeklődők. A múzeum immár egy éve ad otthont a Soproni Kreatív Írókörnek is.

A szórakoztatva tanulást célozza meg a múzeum *Ars Historica* színtársulata, amely előadásaival elmúlt korok embereit, eseményeit kelti életre. A társulat tagjai által írt színdarabok történeti hitelességre törekedve, a dráma eszközével mutatják be a választott témát, mely lehet egy 17. századi bűnvádi eljárás, vagy éppen egy adventi ünnepvárás az 1930-as évekből. Az előadások célja elsősorban az, hogy a főként enteriőr-jellegű kiállítóterekbe életet vigyenek, és az eredeti tárgyak között mutassanak be rekonstruált történeteket. Volt már előadás szabad ég alatt, a Fő téren is. A társulatot a múzeum munkatársai, az ő családtagjaik, baráti társaságuk alkotja, így bővítve a múzeumi munkaközösséget szó szerint is családi körre.

A gasztronómia kedvelőinek figyelmébe ajánljuk múzeumi gasztroblogunkat, mely a Storno család nevét felvéve a Storno-konyha nevet viseli (www.stornokonyha.hu). A Storno család hagyatékában fennmaradt, főként 18. századi szakácskönyvekből főznek munkatársaink jobbnál jobb ételeket, tapasztalataikat pedig a blogon osztják meg. A modern konyhára adaptált recepteket idén immár negyedik alkalommal is megmérték az Esterházy Barokk Ételfőző Fesztiválon, ahonnan minden esetben különdíjjal tértek haza.

A Soproni Múzeum közművelődési munkatársai a muzeológusokkal együttműködve folyamatosan azon dolgoznak, hogy mindig újabb, változatos programokkal várják a látogatókat.

² Balassa Krisztina – Kiss Melinda – Kuslics Katalin: Határtalan történet. Kiállítási vezető. Soproni Múzeum, Sopron, 2010.